

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1852/2022
08.11.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље-противтужене АА из ..., чији је пуномоћник Пеко Обрадовић, адвокат из ..., против тужене-противтужиље ББ из ..., чији је пуномоћник Александар Куљак, адвокат из ..., ради исплате и по противтужби ради утврђења, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 5483/2021 од 07.02.2022. године, у седници одржаној 08.11.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужене-противтужиље и **УКИДАЈУ СЕ** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 5483/2021 од 07.02.2022. године и пресуда Основног суда у Прокупљу П1 167/2017 од 02.09.2021. године у односу на усвајајући део тужбеног захтева, у делу одлуке о противтужбеном захтеву и одлуци о трошковима поступка (ставови први, други, трећи, четврти, шести, седми и осми изреке) и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Прокупљу П1 167/2017 од 02.09.2021. године, ставовима првим и другим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да тужиљи исплати накнаду због привремене спречености за рад у периоду од 01.07.2015. године до 01.04.2016. године, накнаду зараде за време породилског одсуства почев од 01.04.2016. године до 17.04.2016. године, накнаду зараде због одсуства са рада ради неге детета за период од 17.04.2017 године до 31.05.2016 и за период од 01.09.2016. године до 17.01.2017. године, накнаду зараде због одсуства са рада ради посебне неге детета за период од 17.01.2017 године до 03.04.2017. године, све у појединачним месечним износима са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате, ближе одређене тим ставом изреке, те да на досуђене износе уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање надлежном фонду ПИО по стопи и основици на дан уплате. Ставовима трећим и четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиљи исплати накнаду штете за неискоришћени годишњи одмор за 2016. и 2017. годину ближе означене у том ставу изреке са законском затезном каматом од доспећа до исплате, као и да на име доцње у исплати накнаде зараде због одсуства са рада ради неге детета исплати законски затезну камату на износе наведене у том ставу изреке од доспећа до исплате са законском затезном каматом почев од 15.06.2017. године до исплате. Ставом петим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев да се обавезе

тужена да на име накнаде штете за неискоришћени годишњи одмор за 2015. године исплати износ од 7.194,30 динара са каматом од 01.07.2016. године до исплате и уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање надлежном фонду ПИО на износ новчане накнаде за неискоришћени годишњи одмор за 2015, 2016 и 2017. годину. Ставовима шестим и седмим изреке, одбијен је противтужбени захтев тужене којим је тражила да се утврди да уговор о раду бр. .../... закључен између директора ... „ВВ“ ГГ и тужиље ништав и не производи правно дејство и одбачена је противтужба тужене у делу којим је тражила да се поништи као незаконит исти уговор о раду. Ставом осмим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове поступка од 283.326,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 5483/2021 од 07.02.2022. године, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у ставовима првом, другом, трећем, четвртом, шестом, седмом и осмом изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена-противтужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној применом члана 404. или на основу члана 441. Закона о парничном поступку.

Према природи тражене правне заштите ова парница спада у парнице из радних спорова. Одлучујући о ревизији тужене-противтужиље изјављеној против побијане пресуде Врховни суд је оценио да је дозвољена, имајући у виду да се у конкретном случају по противтужби тужене-противтужиље ради о парници из радног односа у смислу посебне одредбе члана 441. ЗПП код којих је ревизија увек дозвољена, па како су захтев тужбе ради исплате новчаног потраживања из радног односа и захтев противтужбе ради утврђења да је ништав уговор о раду и не производи правно дејство у конексној вези, то се о тужбеном и противтужбеном захтеву мора одлучити истовремено. Због тога није било места оцени изузетне дозвољености ревизије у смислу члана 404. ЗПП.

Испитујући правилност побијане пресуде применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11...10/23), Врховни суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је закључила уговор о раду бр. .../... са туженом ради обављања послова радног места помоћник продаје на неодређено време почев од 01.07.2015. године и истог дана је пријављена као осигураник код Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Уговорено је да тужиља ступа на рад 01.07.2015. године, те да се зарада обрачунава и исплаћује у висини минималне зараде. Почев од 03.08.2015. године била је привремено спречена да ради до 16.01.2016. године када је стекла право на породилшко одсуство и одсуство са рада ради неге детета, које је трајало до 16.01.2017. године. Мишљењем Комисије за

процену потреба за прижањем додатне образовне здравствене или социјалне подршке тужилји је признато право на продужено одсуство са рада ради посебне неге детета у трајању од три месеца. Након инспекцијског надзора по захтеву тужилје, Инспектор рада донео је решење којим је овде туженој као послодавцу наложено да јој исплати накнаду зараде за време породилског одсуства и одсуства ради неге детета од 16.01.2016. године до 30.09.2016. године. Тужена је исплатила тужилји за 2016. годину део зараде за месеце јануар, фебруар, март, мај, јун, јули и август. Тужилја је отказала уговор о раду писаним путем 03.04.2017. године. Решењем Републичког фонда ПИО од 19.07.2017. године утврђен јој је престанак својства осигураника по основу запослења. Тужилја је за време трудноће закључила уговор о раду о чему је тужена имала сазнања. Према наводима тужилје није одлазила на посао јер тужена то од ње није тражила, а првог дана када је требало да ступи на рад усмено се јавила туженој и замолила да се одложи почетак рада јер јој је дете болесно. После месец дана обавестила је тужену да неће моћи да ради услед трудничког боловања, након чега је достављала документацију о привременој спречености за рад (почев од 03.08.2015. године). На основу налаза вештака економско -финансијске струке утврђена је висина новчаног потраживања на основу објављених података о висини минималне зараде која је и уговорена, и то: разлике између исплаћене и пуног износа накнаде зараде за време привремене спречености за рад, накнаде за време породилског одсуства, накнаде за време одсуства са рада ради неге детета, накнаде за време одсуства са ради посебне неге детета и накнаде штете за неискоришћени годишњи одмор, све у појединачним месечним износима, а на основу кога је опредељена висина тужбеног захтева.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су применом одредаба чланова 114. и 115. Закона о раду, члана 102. Закона о здравстеном осигурању, члана 13. Закона о финансијској подршци породици са децом, закључили да тужена у спорном периоду од јула 2015. године до 03.04.2017. године није тужилји исплаћивала предметно новчано потраживање, иако је била дужна. Зато је усвојен тужбени захтев тужилје и обавезана је тужена да јој исплати разлику накнаде зараде за време привремене спречености за рад, накнаде за време породилског одсуства, накнаде за време одсуства са рада ради неге детета, накнаде за време одсуства са ради посебне неге детета и накнаду штете за неискоришћени годишњи одмору у износима утврђеним налазом и мишљењем судског вештака, као и да јој на досуђене месечне износе уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање. Применом чланова 103. и 111. ЗОО и члана 34. Закона о раду, нижестепени судови су оценили је да неоснован противтужбени захтев тужене, налазећи да је тужилја засновала радни однос код тужене почев од 01.07.2015. године, те да због чињеница да од заснивања радног односа није обављала уговорене послове и није ступила на рад, предметни уговор о раду није противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима. Тужилја није ступила на рад собзиром на то да су наступиле околности које су је оправдано спречиле, а затим до наступања привремене спречености 03.08.2015. године у складу са договором између тужилје и тужене. У том периоду тужена је имала довољно времена да тужилји откаже уговор о раду јер је отпао основ због којег је наведени уговор закључен, а имајући у виду да је тужена поступајући по налогу инспектора рада исплатила тужилји део припајућих накнада зараде, оценили су да је на тај начин извршена конвалидација предметног оговора. Из изнетих разлога, одбијен је противтужбени захтев за уврђење да је ништав уговор о раду и да не производи дејство. Одлучујући о евентуалном противтужбеном захтеву којим је тражен поништај уговора о раду, применом члана 117 ЗОО одбачена је противтужба у том делу јер је од дана сазнања за евентуални разлог рушљивости уговора протекло више од годину дана.

По оцени Врховног суда, правилност примене материјалног права се за сада не може испитати због непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Према члану 30. Закона о раду уговор о раду је акт заснивања радног однос којим се одређује садржина права, обавеза и одговорности сваког запосленог и сваког послодавца, а сматра се закљученим када га потпишу запослени и послодавац. Закључује се пре ступања на рад у писаном облику, а ако послодавац са запосленим не закључи уговор о раду, сматра се да је даном почетка рада, односно ступањем на рад запослени засновао радни однос на неодређено време (члан 32. истог закона).

Одредбом члана 34. наведеног закона прописано је да запослени остварује права и обавезе из радног односа даном ступања на рад. Ако запослени не ступи на рад даном утврђеним уговором о раду, сматра се да није засновао радни однос, осим ако је спречен да ступи на рад из оправдних разлога или ако се послодавац и запослени другачије договоре.

Сагласно напред цитираним одредбама закона, уговор о раду не производи правно дејство самим закључењем односно потписивањем уговора, већ даном ступања на рад. Уколико запослени уговореног дана не почне да ради код послодавца, уговор не производи правно дејство и сматра се да није ни закључен, осим у случају објективне спречености запосленог или договора са послодавцем. У том случају запослени ће ступити на рад у новом року зависно од природе трајања објективне спречености да ступи на рад уговореног дана, односно у складу са споразумом између запосленог и послодавца.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је у складу са закљученим уговором о раду била је у обавези да ступи на рад 01.07.2015. године. Према њеном исказу, тужиља није долазила на посао јер тужена то од ње није тражила, с тим што је првог дана када је требало да ступи на рад усмено замолила тужену да се одложи почетак рада због болести детета. Након месец дана обавестила је тужену да је спречена да ради услед трудничког боловања почев 03.08.2015. године. Имајући у виду те околности у односу на период од 01.07.2015. године до 03.08.2015. године, остало је неутврђено релевантно чињенично стање за доношење одлуке у овој правној ствари по тужби тужиље и противтужби тужене. Ово посебно зато што су нижестепени судови пропустили да цене на који начин и под којим условима је у складу са усменим захтевом тужиље (у одсуству потврде о привременој спречености за рад услед болести детета) одложено њено ступање на рад, као и период трајања те објективне спречености с обзиром на њену природу. Уколико је ступање на рад одложено споразумом између странака, изостала је оцена садржине тог договора, дакле на који начин и под којим условима је уговорено ново ступање на рад, а од наступања те будуће чињенице зависи настанак, промена или престанак правног односа, односно правно дејство уговора о раду, а тиме и настанак права и обавеза из потписаног уговора о раду.

Следом наведеног, првостепени суд ће у поновном поступку потпуно утврдити чињенично стање у смислу изнетих примедби, да би потом правилном применим материјалног права одлучио о тужбеном и противтужбеном захтеву.

Како одлука о трошковима поступка зависи од исхода одлуке о главној ствари, то је и она укинута.

Из наведених разлога, применом одредбе члана 416. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

Председник већа-судија
Звездана Лутовац, с.р.

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**